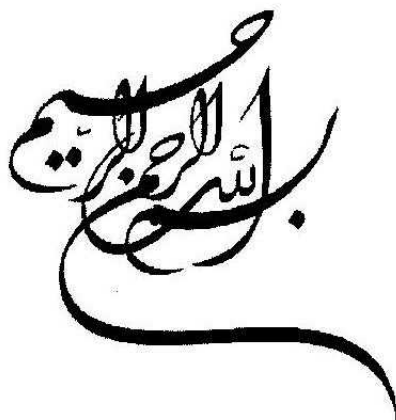

www.ketab.ir
بررسی اثر عصاره گیاه پنج انگشت بر روی هورمون های جنسی

نگارش:

راضیه حجت

- سرشناسه : جغت، راضیه، ۱۳۵۴-
عنوان و نام پدیدآور : بررسی اثر عصاره گیاه پنج انگشت بر روی هورمون‌های جنسی / نگارش راضیه جغت،
مشخصات نشر : تهران: انتشارات راه دکتري، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهري : ۱۰۰ص:، مصور، نمودار.
شابک : 978-622-241-503-7
وضعيت فهرست نویسی : فیا
یادداشت : کتابخانه.
موضوع : پنج انگشت
Vitex agnus-castus
پنج انگشت -- خواص درمانی
Vitex agnus-castus -- Therapeutic use
گیاهان دارویی
Medicinal plants
هورمون‌های جنسی
Hormones, Sex
رده بندی کنگره : RS۱۶۵
رده بندی دیویی : ۶۱۵/۳۲
شماره کتابشناسی ملی : ۸۶۷۲۲۷۹
اطلاعات رکورد کتابشناسی : فیا

عنوان:
بررسی اثر عصاره گیاه پنج انگشت بر روی هورمون های جنسی
مؤلف: راضیه جغت
ناشر: راه دکتري
نوبت چاپ: اول-۱۴۰۰
تیراژ: ۳۰ نسخه
شابک: ۷-۵۰۳-۲۴۱-۶۲۲-۹۷۸
قیمت: ۳۰۰۰۰۰ ریال
نشانی: میدان انقلاب، خیابان انقلاب، خیابان دانشگاه، پلاک ۱۲۶.
تلفن: ۰۲۱-۸۸۲۰۲۰۳۳
«کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر محفوظ می باشد.»»

ISBN:978-622-241-503-7

9

786222

415037

فهرست مطالب

۱	پیشگفتار
۶	فصل اول
۶	کلیات
۷	هورمون های جنسی استروئیدی (استروژن و پروژسترون):
۹	استروژن:
۹	پروژسترون:
۱۰	هورمون های گناد و تروپیک (LH , FSH)
۱۱	محور هیپوتالاموس - هیپوفیز - گناد
۱۲	تغییرات هورمونی در سیکل جنسی
۱۳	استروژن:
۱۳	پروژسترون:
۱۵	نحوه ترشح هورمون های جنسی در پلازما:
۱۵	سیکل قاعدگی (Menstrual cycle)
۱۷	فاز فولیکولار (Follicular phase):
۱۷	فولیکولئوزنز
۲۰	هورمون های مؤثر بر فولیکولئوزنز:
۲۱	تخمک گذاری (Ovulation):
۲۲	علت تخمک گذاری
۲۴	مراحل تخمک گذاری
۲۵	نقش سایر عوامل در تخمک گذاری
۲۷	فاز لوتئال (Luteal phase):
۲۷	مراحل تشکیل جسم زرد در فاز لوتئال
۲۸	عملکرد جسم زرد
۲۹	تحلیل رفتن جسم زرد
۲۹	هورمون های مؤثر در فرایند تولید مثل موش ماده:
۳۰	سیکل استروس در موش:

۳۲.....	غییرات غلظت هورمون های LH, FSH, پرولاکتین، پروژسترون و استروژن در پلاسمای موش در طول چرخه استروس:
۳۵.....	همیت هورمون های جنسی و درمان اختلالات وابسته:
۳۵.....	تأثیر گیاهان دارویی بر هورمون های جنسی و درمان اختلالات وابسته به آن:
۳۷.....	گیاه پنج انگشت:
۳۷.....	مشخصات ظاهری:
۳۷.....	پراکندگی جغرافیایی:
۳۹.....	تاریخچه طبی و درمانی:
۴۰.....	گونه های مختلف جنس Vitex:
۴۱.....	ترکیبات شیمیایی:
۴۲.....	پیشینه پژوهشی Vitex در درمان اختلالات هورمون های جنسی:
۴۳.....	سندرم ها و بیماری های ناشی از اختلالات هورمون های جنسی:
۴۳.....	پاناسگی:
۴۴.....	سندرم تخمدان پلی کیستیک (PCOS):
۴۵.....	سندرم پیش از قاعدگی:
۴۷.....	ویتامین E:
۴۷.....	ساختار شیمیایی:
۴۸.....	منابع غذایی و مصرفی ویتامین E:
۴۹.....	پیشینه بررسی بر روی ویتامین E:
۴۹.....	نقش ویتامین E بر تولیدمثل و هورمون های جنسی:
۵۰.....	نقش ویتامین E در تخمک گذاری:
۵۱.....	مروری بر بررسی های پیشین:
۵۴.....	فصل دوم
۵۴.....	مواد، وسایل و روشهای اجرایی:
۵۵.....	مواد مورد استفاده در پژوهش:
۵۶.....	حیوانات مورد آزمایش و نحوه نگهداری آن ها:
۵۷.....	گروه بندی حیوانات مورد آزمایش:
۵۸.....	گروه کنترل:
۵۸.....	گروه شاهد:

هدف کلی این طرح استفاده از داروهای گیاهی و همچنین استفاده از مواد معدنی نظیر کلسیم و منیزیم و سلیوم و آهن و ویتامین ها نظیر ویتامین های محلول در چربی که شامل: D, A, E, K و محلول در آب یعنی ویتامین های گروه B و ویتامین C برای درمان برخی از سندرم ها و بیماری ها می باشد زیرا داروهای شیمیایی عوارض بسیار زیادی دارند امروز بیشتر پزشکان و داروسازان و افرادی که در این زمینه کارهای پژوهشی انجام می دهند داروهای گیاهی و ویتامین ها و مواد معدنی را برای بیماران تجویز می کنند زیرا این دست از درمان عوارض کمتری نسبت به داروهای شیمیایی دارند که موضوع این تحقیق استفاده از گیاه پنج انگشت و ویتامین E تنظیم کردن هورمون های جنسی موش های ماده است زیرا تنظیم و هماهنگ بودن هورمون های بدن جاندار زنده از جمله انسان نشانه طبیعی بودن هموستاز سالم بودن ارگان ها در بدن می باشد. که هورمون های جنسی هم تابع این مجموعه بیوشیمیایی می باشد. در زنان نامتعادل بودن هورمون های جنسی عوارضی نظیر سندرم تخمدان پلی کیستیک - سندرم پیش قاعدگی و عوارضی در دوران یائسگی و باروری را به وجود می آورد. (پور محسن، معصومه و همکاران، ۱۳۸۹) (Van, D.etal, ۲۰۱۲) از آنجا که داروهای شیمیایی عوارض بسیار زیادی دارند. امروزه استفاده از گیاهان دارویی در درمان بیماریها و سندرم ها در حال افزایش است و تولید تجارت این گیاهان رقم قابل ملاحظه ای را به خود اختصاص داده است درحالی که مصرف طولانی مدت داروهای شیمیایی می تواند عوارض جانبی خطرناکی را به جای بگذارد که ممکن است از خود بیماری خطرناک تر باشد به گونه ای که براساس آمار بیش از ۶۰٪ مردم آلمان و بلژیک و ۷۴٪ انگلیسی ها تمایل به استفاده از داروهای گیاهی دارند ضمن آمار سازمان بهداشت جهانی بیش از ۸۰٪ مردم جهان به ویژه در کشورهای درحال توسعه و فقیر و دور افتاده عمده ترین نیازهای درمانی خود را از گیاهان دارویی تأمین می کنند. البته بسیاری از مردم فکر می کنند که استفاده بی دلیل از این داروها کاملاً بی ضرر است. (Wattke, W.etal, ۲۰۰۳) و(صالحی،

اشرف و همکاران، ۱۳۹۲). ولی متخصصان داروسازی این نکته را رد می کنند زیرا به نظر آنان استفاده بی رویه و نابجا از داروهای گیاهی نیز ممکن است عوارض جانبی خطرناکی داشته باشند که گاهی از عوارض داروهای شیمیایی بیشتر است. (Wattke, W.etal, ۲۰۰۴) گیاه پنج انگشت یکی از گیاهان دارویی می باشد که از آن برای درمان ناهماهنگی و اختلال هورمون های جنسی در زنان استفاده می گردد. نام علمی آن گیاه پنج انگشت (*Vitex agnus castus*) و از خانواده شاه پسند (*Verbenacea*) است که به صورت درخت هایی با ارتفاع ۱ تا ۲/۵ متر است. برگ ها زود افت، پنجه ای و منقسم به ۵ تا ۷ برگچه است. روی قسمت تحتانی پهنک کرکهایی وجود دارد که این کرک ها پنبه ای می باشد. گل های گیاه به رنگ آبی مایل به بنفش و مجتمع به صورت سنبله دراز با ظاهر مطبق، روی یک پایه مشترک است. میوه آن درونی سخت و مقاوم دارد. از کلیه قسمت های این گیاه مخصوصاً برگ و میوه آن بوی فلفل استشمام می شود بنابراین به فلفل نیز معروف است. (زرگری، علی، چاپ هفتم، ۱۳۹۰) مجموعه از مواد فعال در جنس ویتکس وجود دارند که می توانند منشاء درمانی گیاه باشند. این ترکیبات متعلق به چندین گروه از مواد هستند. که در میوه و چوب گیاه پنج انگشت ترکیبات ویتکس یافت می شوند. میوه محتوی ترکیباتی از فلاونوئیدها، گلیکوزیدهای مونوترپن مشهور به ایزوپرونوئیدها می باشند. فلاونوئیدها شامل ویتکسن (*vitexin*) بوده و اولین ترکیبی است که از گیاه جدا شده است و ایزوپرونوئیدها شامل اوگونوزید (*Agnoside*) می باشد. میوه ها همچنین محتوی یک روغن فرار شامل یک ترکیب پیچیده از مونوترپنها و سسکوئترین (*Sesquiterpene*) می باشد. همچنین اخیراً کتواستروئیدهایی (*ketstroid*) که از نظر ساختانی شبیه هورمون های جنسی هستند از عصاره برگ های گیاه جدا شده است. (زرگری، علی، چاپ هفتم، ۱۳۹۰) که فیتواستروژنها نام دارد. برگ های گیاه دارای دوزهایی بالایی از فیتواستروژن ها است و تمام قسمت های آن دارای نوعی اسانس مخصوص است که مرکب سینول، سابی تن، پی نن و سرکویی ترین می باشد روغن های ضروری گلیکوزیدها، فلاونوئیدها، دی ترین ها و اسیدهای

چرب ضروری از دیگر ترکیبات این گیاه است. (صالحی، اشرف و همکاران، ۱۳۸۴) و (هنری، نجمه و همکاران، ۱۳۹۱). این گیاه ترکیبات دوپامینرژیک دارد که به گیرنده های دوپامین در بخش پیشین هیپوفیز متصل شده و آزادی پرولاکتین را مهار می کند و به این صورت سندرم علائم قبل از قاعدگی را کاهش می دهد. (هنری، نجمه و همکاران، ۱۳۹۱). گیاه پنج انگشت با اثر بر محور هیپوتالاموس - هیپوفیز اثر خود را اعمال می کند که باعث کاهش آزاد شدن FSH و افزایش آزاد شدن LH و پرولاکتین از هیپوفیز می گردد ترکیبات گیاه هورمون نیست ولی با اثر آداپتوژنیک بر غده هیپوفیز به ویژه بر تولید هورمون LH، بر فعالیت هورمونی اثر می گذارد LH ترشحات جسم زرد را بعد از تخمک گذاری برای تولید پروژسترون تحریک می کند که سرانجام منجر به تنظیم سیکل جنسی ماده می گردد. (صالحی، اشرف و همکاران، ۱۳۸۴) و (هنری، نجمه و همکاران، ۱۳۹۱). از دیگر کاربردهای این گیاه می توان در تأثیر آن بر سندرم تخمدان پلی کیستیک اشاره کرد که این سندرم تخمدان پلی کیستیک یکی از شایعترین و پیچیده ترین اختلالات اندوکرین می باشد که تقریباً ۶ تا ۱۰ درصد زنان را در سنین باروری مبتلا می کند. ویژگی های این سندرم به تغییراتی در ترشح هورمون های غده درون ریز بدن است از جمله افزایش افزایش سطح آندروژن، استروژن، پرولاکتین کاهش میزان پروژسترون می توان اشاره کرد. استفاده از عصاره پنج انگشت موجب کاهش سطح هورمون تستوسترون و افزایش هورمون پرژسترون در موش های صحرایی مبتلا به سندرم تخمدان پلی کیستیک می گردد. عصاره گیاه تغییری بر میزان غلظت هورمون های استروژن و آندروژن ندارد. (صالحی، اشرف و همکاران، ۱۳۸۴) و از دیگر کاربردهای گیاه پنج انگشت تأثیر آن بر درمان سندرم پیش یائسگی و دوران یائسگی می باشد زیرا یائسگی نشانگان مشخصی است که به تغییرات کاهش در میزان هورمون استرادیول به وجود می آید. عصاره گیاه پنج انگشت با بهبود ترشحات هورمونی از میزان عوارض یائسگی کم می کند. (هنری، نجمه و همکاران، ۱۳۹۱). و همچنین گیاه پنج انگشت در درمان دیسمینوره و یا قاعدگی دردناک نیز نقش مؤثری دارد. (صالحی، اشرف و

همکاران، ۱۳۹۲). و به طور خلاصه این گیاه در درمان تمام بیماریها و سندرم هایی که بر اثر نامتعادل و ناهماهنگ شدن هورمون های جنسی بوجود می آید تأثیر گذار است. (Jarry, M., ۲۰۰۷, etal) علاوه بر درمان بیماریهای ناشی از تغییرات هورمون های جنسی، گیاه پنج انگشت در درمان محدوده وسیعی از بیماریها مانند افسردگی، بیماریهای مقاربتی، مالاریا، اسپاسم، خواب آلودگی، آسم، آلرژی، زخم ها، بیماریهای پوستی، آکنه، بیماریهای چشم، ناراحتی های گوارشی، دل درد، مارگزیدگی و درمان دردهای بدن به کار می رود. (Webster, DE, etal, ۲۰۱۰) هم اکنون از عصاره ی پنج انگشت در سراسر اروپا و آمریکای شمالی استفاده می شود. در اواسط قرن نوزدهم تأثیر گیاه را در تنظیم اختلالات هورمونی زنان به طور علمی قطعیت یافت اولین فراورده طبیعی آن به نام Agnolyt در آلمان تهیه شد. از سال ۱۹۸۶ به بعد فراورده هایی از جمله Vitex در آمریکا و کانادا و Agnumens در اتریش از این گیاه تهیه شده است که در درمان اختلالات هورمونی زنان به عنوان جایگزین داروهای شیمیایی به شدت مورد توجه و استفاده قرار گرفته اند. (Jarry, M., etal, ۲۰۰۷) همچنین بررسی های فارماکولوژیکی و فیتوشیمیایی زیادی بر روی پنج گونه گیاه پنج انگشت در آفریقای جنوبی انجام شده و عصاره های غیرفراری از آنها بدست آمده که همه خواص ذکر شده را دارا می باشند. عصاره های بدست آمده باید در دوزهای معینی مصرف شوند در غیر اینصورت خواص سمی زیادی را نشان می دهند ولی همه عصاره ها و دی ترین های آنها فعالیت ضد مالاریایی خوبی نشان داده اند. (Webster, DE, etal, ۲۰۱۰) از نظر پراکندگی جغرافیایی گیاه پنج انگشت بومی نواحی مرکزی آسیا بوده که امروزه انتشار فراوانی در نقاط جنوبی و گرم اروپا، منطقه مدیترانه، مناطق گرم ایالات متحده و مناطقی دیگر پیدا کرده است. در ایران این گیاه در تهران، کرج، خراسان، خرمشهر، خلیج فارس و قم می روید. (زرگری، علی، چاپ هفتم، ۱۳۹۰) همچنین امروزه در دنیا استفاده از ویتامین ها در درمان بیماری ها و سندرم ها و پیشگیری از بروز بیماری رایج می باشد که ویتامین E از جمله انواع این ویتامین می باشد که یک ویتامین محلول در چربی است